

RĪGAS TEHNISKĀ UNIVERSITĀTE
Inovāciju un uzņēmējdarbības vadības katedra

Vladimirs Jansons, Konstantins Kozlovskis

**MĀRKETINGA PĒTĪJUMI:
TEORIJA UN PRAKSE SPSS 20 VIDĒ**

Mācību grāmata
1. daļa

RTU Izdevniecība
Rīga 2015

SATURS

SATURS	3
IEVADS	8
1. PAMATDARBĪBAS SPSS 20 PROGRAMMĀ	9
1.1. SPSS programmas apskats	10
1.2. Īss galveno izvēlņu apskats	14
1.3. Tukšu novērojumu radīšana	16
1.4. Tukšo (trūkstošo) novērojumu skaita noteikšana.....	17
1.5. Trūkstošo vērtību aizvietošana ar jaunām vērtībām.....	18
1.6. Datu aprakstošā statistika	20
2. DATU GRAFISKĀ ANALĪZE	25
2.1. Diagramma Bar	26
2.1.1. Diagramma Bar Simple	26
2.1.2. Diagramma Bar Clustered	28
2.1.3. Diagramma Bar Stacked	29
2.2. Grafiks Line ar vienu mainīgo	30
2.3. Kastveida diagramma Boxplot.....	35
2.3.1. Kastveida diagrammas Boxplot Simple izveidošana	38
2.3.2. Kastveida diagrammas Boxplot Clustered izveidošana	40
2.4. Piramīdas veida diagramma (Population Pyramid)	42
2.5. Izklīdes diagramma (Matrix Scatter).....	44
2.6. Histogramma	46
2.7. P-P Plot diagramma.....	47
3. KORELĀCIJAS ANALĪZE	53
3.1. Korelācijas koeficients	55
3.1.1. Pīrsona lineārās pāru korelācijas koeficients.....	55
3.1.2. Spīrmena rangu korelācijas koeficients.....	59
3.1.3. Kendala rangu korelācijas koeficients	61
3.2. Daudzfaktoru korelācijas analīze SPSS vidē	64

3.3. Pusdaļējās korelācijas analīze	68
3.3.1. Parciālās korelācijas koeficientu aprēķināšanas piemērs un labāka regresijas modeļa izvēle	70
3.3.2. Labākā regresijas modeļa izvēles pārbaude ar Stepwise metodi.....	76
3.3.3. Daudzfaktoru korelācijas koeficients R vienāds ar Pīrsona pāru korelācijas koeficientu	79
3.3.4. Viltus korelācijas novēršanas piemērs, izmantojot parciālās korelācijas koeficientus	80
3.3.5. Pusdaļējās korelācijas koeficienta aprēķināšanas piemērs manuālā režīmā	83
3.3.6. Darbības ar pusdaļējās korelācijas koeficientiem	87
4. REGRESIJAS ANALĪZE	91
4.1. Vienkāršā lineārā regresija	92
4.2. Vienkāršās lineārās regresijas modeļa novērtēšanas piemērs	92
4.3. Individuālās ticamības zonas aprēķināšana citiem modeļiem.....	117
4.4. Piemērs ar heteroskedu.....	118
4.5. Piemērs ar izlēcieni.....	121
4.6. Izlēcieni atpazīšana un manuālā izslēgšana	122
4.7. Daudzfaktoru lineārās regresijas modelis	126
4.8. Multikolinearitātes problēma	128
4.8.1. Lineārās regresijas piemērs bez multikolinearitātes.....	132
4.8.2. Lineārās regresijas piemērs ar multikolinearitāti	139
4.9. Daudzfaktoru lineārās regresijas modelis ar fiktīvajiem mainīgajiem	150
4.9.1. Piemērs ar vienu fiktīvo mainīgo	151
4.9.2. Piemērs ar vairākiem fiktīvajiem mainīgajiem	158
4.10. Regresijas modelis ar fiktīvajiem mainīgajiem sezonālā prognozēšanai	162
4.11. Vienkāršā svērtā lineārā regresija	172
4.12. Binārā loģistiskā regresija	178
4.12.1. Piemērs ar vienkāršu bināro loģistisko regresiju.....	181
4.12.2. Piemērs ar daudzfaktoru bināro loģistisko funkciju bez konstantes	185
4.12.3. Piemērs ar daudzfaktoru bināro loģistisko funkciju ar konstanti.....	187
4.13. PROBIT analīzes piemērs	190

5. GRUPU RAKSTURLIELUMU SALĪDZINĀŠANA	197
5.1. t tests	199
5.1.1. t tests neatkarīgām izlasēm	199
5.1.2. t tests atkarīgām izlasēm	201
5.2. Parametriskie kritēriji vienai izlasei	203
5.3. Parametriskie kritēriji divām neatkarīgām izlasēm	211
5.4. Vidējo vērtību salīdzināšana divām atkarīgām (pāru) izlasēm	220
5.5. Divu neatkarīgu izlašu salīdzināšana ar neparametrisko metodi	232
5.5.1. Manna–Vitneja tests jeb U kritērijs	233
5.5.2. Mozesa tests	234
5.5.3. Valda–Volfoveca tests	235
5.5.4. Piemērs (divu neatkarīgu izlašu analīze)	236
5.5.5. Piemērs (divu neatkarīgu izlašu salīdzināšana ar Valda–Volfovica testu)	241
5.5.6. Piemērs (divu atkarīgu izlašu analīze)	243
5.5.7. Maknemaras tests	246
5.5.8. Homogenitātes tests	251
5.5.9. Piemērs (zīmju tests)	254
5.6. Neatkarīgo un atkarīgo izlašu rezultātu atšķirība	256
5.7. Vairāku atkarīgo izlašu salīdzināšana	259
5.7.1. Fridmana tests	259
5.7.2. Kendala W	263
5.7.3. Kohrana Q	266
5.8. Vairāku neatkarīgo izlašu salīdzināšana	269
5.8.1. Kruskal–Wallis tests	269
5.8.2. Jonckheere–Terpstra tests	269
5.8.3. Mediānu tests	270
6. ANALĪZES METOŽU IZVĒLES PROBLĒMAS	275
6.1. Kritiskā apgabala novērtējums	276
6.1.1. Pamatjēdzieni	276
6.1.2. Piemērs ar vidējo darba algu μ , kad $H_0: \mu = c$ un $H_1: \mu > c$	282

6.1.3. Piemērs ar vidējo darba algu μ , kad $H_0: \mu = c$ un $H_1: \mu < c$	285
6.1.4. Piemērs ar vidējo darba algu μ , kad $H_0: \mu = c$ un $H_1: \mu \neq c$	288
6.2. Parametriskās un neparametriskās metodes	292
6.3. Butstrapa metode	294
6.4. Nozīmīguma līmeņa aprēķināšanas metodes (Asymptotic only, Monte-Carlo un Exact).....	296
6.5. Izlases precizitāte	297
6.6. Izlases apjoma noteikšana	299
6.6.1. Sastopamības koeficients.....	307
6.6.2. Aptauju rezultātīvs.....	307
6.6.3. Stratificētā izlase.....	308

7. SPSS PROGRAMMĀ BIEŽI IZMANTOJAMO STATISTISKO PAMATRĀDĪTĀJU UN TESTU INTERPRETĀCIJA.....

7.1. Efekta lielums.....	312
7.2. Kolmogorova–Smirnova tests	313
7.3. Deskriptīvās statistikas rādītāji.....	314
7.4. Dispersiju vienādības pārbaude ar Levina testu	314
7.5. Tests dispersiju homogenitātes pārbaudei.....	315
7.6. Levina tests dispersiju vienādības pārbaudei intragrupās	316
7.7. t statistika (t tests).....	317
7.8. Statistiskais rādītājs R	318
7.9. Statistiskais rādītājs R square	318
7.10. Adjusted R Square	320
7.11. Statistiskais rādītājs Stationary R -square	321
7.12. Statistiskais rādītājs Sig.....	322
7.13. Statistiskais rādītājs F (F tests).....	327
7.14. Statistiskais rādītājs df	329
7.15. Statistiskie rādītāji Tolerance un VIF	330
7.16. Rādītāji Eigenvalues un Condition Index	331
7.17. Statistiskais rādītājs Durbin–Watson (d statistika)	334

7.18. Regresijas modeļa mainīgo ieslēgšanas un izslēgšanas metodes	341
7.19. Informācijas kritērijs BIC.....	342
7.20. Kļūdas MSE, MST, SST, SSE, SSR, MAPE, MaxAPE, MAE, MaxAE	343
7.21. Normālais sadalījums	344
7.22. Ticamības apgabala definēšana.....	348
7.23. Baltais troksnis	349
7.24. Homo- un heteroskedisticitātes jēdziens.....	350
8. DAŽĀDU SADALĪJUMU PIEMĒRI	353
8.1. χ^2 sadalījums.....	354
8.2. Lognormālais sadalījums.....	355
8.3. Beta sadalījums.....	357
8.4. F sadalījums.....	358
8.5. Gamma sadalījums	360
8.6. Eksponenciālais sadalījums.....	361
8.7. Puasona sadalījums.....	362
8.8. Vienmērīgais sadalījums	364
8.9. Binomiālais sadalījums	367
8.10. t sadalījums.....	368
9. BIBLIOGRĀFISKAIS SARAKSTS	371
10. PIELIKUMI.....	375